

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 23 października 2014 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Rozporządzenie (WE) nr 44/2001 — Artykuł 31 — Wniosek o uznanie i wykonanie orzeczenia zarządzającego uznanie i wykonanie środków tymczasowych i zabezpieczających — Artykuł 1 ust. 1 — Zakres stosowania — Sprawy cywilne i handlowe — Pojęcie — Żądanie naprawienia szkody wynikającej z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji Unii Europejskiej — Obniżki opłat lotniskowych — Artykuł 22 pkt 2 — Jurysdykcja wyłączna — Pojęcie — Spór dotyczący spółek i osób prawnych — Decyzja o przyznaniu obniżek — Artykuł 34 pkt 1 — Podstawy odmowy uznania — Porządek publiczny państwa wezwanego

W sprawie C-302/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Augstākās Tiesas Senāts (Łotwa) postanowieniem z dnia 15 maja 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 czerwca 2013 r., w postępowaniu:

flyLAL-Lithuanian Airlines AS, w likwidacji,

przeciwko

Starptautiskā lidosta Rīga VAS,

Air Baltic Corporation AS,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, A. Ó Caoimh, C. Toader (sprawozdawca), E. Jarašiūnas i C.G. Fernlund, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 14 maja 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu flyLAL-Lithuanian Airlines AS, w likwidacji, przez R. Audzevičiusa, advokatas, oraz przez V. Skrastiņa oraz A. Guļajevsa, advokāti,
- w imieniu Starptautiskā lidosta Rīga VAS przez U. Zeltiņa, G. Lejiņa, M. Aljēnsa, S. Novickā, K. Zile, advokāti,

* Język postępowania: łotewski.

- w imieniu Air Baltic Corporation AS przez J. Jerņevā, D. Pāvīlē, oraz A. Lošmanisa, advokāti, oraz J. Kubilisa, advokāta palīgs,
- w imieniu rządu łotewskiego przez I. Kalniņša oraz I. Ņesterovā, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu litewskiego przez A. Svinkūnaitė oraz D. Kriaučiūnasa, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez A. Saukę oraz przez A.M. Rouchaud-Joët oraz I. Rubene, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 lipca 2014 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1, art. 22 pkt 2, art. 34 pkt 1 i art. 35 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 19, t. 4, s. 42).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu toczącego się pomiędzy flyLAL-Lithuanian Airlines AS, w likwidacji (zwaną dalej „flyLAL”), spółką prawa litewskiego, a Starptautiskā lidosta Rīga VAS (zwaną dalej „Starptautiskā lidosta Rīga”), spółką prawa łotewskiego zarządzającą lotniskiem w Rydze (Łotwa), i Air Baltic Corporation AS (zwaną dalej „Air Baltic”), spółką prawa łotewskiego, w przedmiocie żądania uznania i wykonania na Łotwie orzeczenia litewskiego sądu zarządzającego środki tymczasowe i zabezpieczające.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 6, 7, 16, 17 i 19 rozporządzenia nr 44/2001 brzmią następująco:
 - „(6) Celem zagwarantowania swobodnego przepływu orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych niezbędnym i stosownym jest, aby przepisy o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń zostały określone w drodze aktu wspólnotowego, który będzie wiążący i bezpośrednio stosowany.
 - (7) Przedmiotowy zakres zastosowania niniejszego rozporządzenia powinien rozciągać się, pominąwszy kilka dokładnie określonych dziedzin prawa, na zasadniczą część prawa cywilnego i handlowego.
- [...]
- (16) Wzajemne zaufanie w wymiar sprawiedliwości w ramach Wspólnoty usprawiedliwia uznawanie orzeczeń wydanych w państwie członkowskim z mocy prawa, bez jakiegokolwiek szczególnego postępowania, z wyjątkiem przypadku sporu co do uznania.

(17) Z uwagi na owo wzajemne zaufanie jest również uzasadnionym, aby postępowanie o stwierdzenie wykonalności orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim przebiegało szybko i skutecznie. Stwierdzenie wykonalności orzeczenia musi więc następować niemal automatycznie, po dokonaniu zwykłego formalnego sprawdzenia przedłożonych dokumentów, bez możliwości uwzględniania przez sąd z urzędu którejkolwiek z przeszkód wykonania orzeczenia przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu.

[...]

(19) W celu zapewnienia kontynuacji pomiędzy konwencją [z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i uznawaniu oraz wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, s. 32), zmienioną późniejszymi konwencjami o przystąpieniu nowych państw członkowskich do tej konwencji (zwaną dalej »konwencją brukselską«)], a niniejszym rozporządzeniem powinny być przewidziane przepisy przejściowe. Dotyczy to również wykładni postanowień konwencji brukselskiej przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich i [pierwszego protokołu dotyczącego wykładni konwencji z 1968 r. przez Trybunał Sprawiedliwości; tekst skonsolidowany (Dz.U. 1998, C 27, s. 28)] powinien być nadal stosowany do postępowania, które w momencie wejścia w życie niniejszego rozporządzenia już się toczą”.

4 Zgodnie z art. 1 ust. 44 rozporządzenia nr 44/2001, ma ono zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych. Nie obejmuje ono w szczególności spraw podatkowych, celnych i administracyjnych.

5 Zgodnie z art. 5 pkt 3 i 4 tego rozporządzenia:

„Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim:

[...]

3) jeżeli przedmiotem postępowania jest czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu – przed sąd miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę;

4) w sprawach roszczeń o odszkodowanie lub przywrócenie stanu poprzedniego, które wynikają z czynu zagrożonego karą – przed sąd karny, do którego wniesiono akt oskarżenia, o ile sąd ten może według swojego prawa rozpoznawać roszczenia cywilnoprawne”.

6 W rozdziale II wspomnianego rozporządzenia zawarte są uregulowania dotyczące jurysdykcji. W sekcji 6 tego rozdziału znajdują się uregulowania dotyczące jurysdykcji wyłącznej. Artykuł 22 tego rozporządzenia stanowi w szczególności:

„Niezależnie od miejsca zamieszkania jurysdykcję wyłączną mają:

[...]

2) w sprawach, których przedmiotem jest ważność, nieważność lub rozwiązanie spółki lub osoby prawnej albo ważność decyzji ich organów – sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium spółka lub osoba prawna ma swoją siedzibę. Przy ustalaniu, gdzie znajduje się siedziba, sąd stosuje przepisy swojego prawa prywatnego międzynarodowego”.

7 Zgodnie z art. 31 rozporządzenia nr 44/2001 wniosek o zastosowanie środków tymczasowych, włącznie ze środkami zabezpieczającymi, przewidzianych w prawie państwa członkowskiego, może zostać wniesiony do sądu tego państwa także wówczas, gdy na podstawie niniejszego rozporządzenia sprawa główna należy do jurysdykcji sądu innego państwa członkowskiego.

- 8 Artykuły 33–37 rozporządzenia nr 44/2001 regulują uznawanie orzeczeń. Artykuł 33 tego rozporządzenia ustanawia zasadę, zgodnie z którą orzeczenia wydane przez sąd jednego państwa członkowskiego są uznawane bez przeprowadzania specjalnego postępowania. Artykuły 34 i 35 regulują powody, dla których można wyjątkowo odmówić uznania.
- 9 Artykuł 34 rozporządzenia nr 44/2001 ustanawia:
„Orzeczenia nie uznaje się, jeżeli:
1) uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym [wezwanego] państwa członkowskiego, w którym wystąpiono o uznanie;
[...].”
- 10 Artykuł 35 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia brzmi następująco:
„Orzeczenia nie uznaje się nadto, jeżeli jest ono sprzeczne z przepisami sekcji 3, 4 i 6 rozdziału II lub w wypadku przewidzianym w art. 72”.
- 11 Artykuł 36 i art. 45 ust. 2 tego rozporządzenia przewidują, że w odniesieniu do uznawania i wykonywania w danym państwie członkowskim orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim orzeczenie to nie może być w żadnym wypadku przedmiotem kontroli merytorycznej.

Prawo lotewskie

- 12 Na podstawie Likums „Par aviāciju” (ustawy o lotnictwie), w brzmieniu mającym zastosowanie do okoliczności faktycznych w postępowaniu głównym, operatorzy statków powietrznych mają obowiązek uiszczania opłat za w szczególności użytkowanie lotnisk.
- 13 Zgodnie ze wspomnianą ustawą rada ministrów ustanawia procedurę w celu określenia i dystrybucji opłat.
- 14 Artykuł 3.5 noteikums Nr. 20, „Kārtība, kādā nosakāma maksa par aeronavigācijas un valsts akciju sabiedrības »Starptautiskā lidosta ‘Rīga’« pakalpojumiem, un tās sadales kārtība” (dekretu nr 20 ustalającego opłaty za usługi żeglugi powietrznej i za usługi płacone przez państwową spółkę akcyjną Starptautiskā lidosta Rīga oraz procedurę jej dystrybucji) (*Latvijas Vēstnesis*, 2006, nr 10), wydanego przez Ministru kabinets w dniu 3 stycznia 2006 r. stanowi, że każdy przewoźnik obsługujący lot w kierunku lotniska w Rydze lub z tego lotniska uzyskuje obniżenie opłat na podstawie liczby przewiezionych pasażerów z tego lotniska w trakcie roku.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 15 Jak wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, z akt sprawy przekazanych Trybunałowi oraz uwag przedłożonych podczas pisemnego etapu postępowania i na rozprawie przed Trybunałem, niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym mieści się w ramach większego sporu zawisłego przed Lietuvos apeliacinis teismas (sądem apelacyjnym Litwy). W skardze flyLAL wnosi o naprawienie szkody wynikającej z jednej strony z nadużycia pozycji dominującej przez Air Baltic na rynku lotów startujących lub lądujących na lotnisku w Wilnie (Litwa), a z drugiej strony z antykonkurencyjnego porozumienia pomiędzy współpozwanymi. W tym celu skarżąca w postępowaniu głównym wniosła o zarządzenie środków tymczasowych i zabezpieczających.

- 16 Wyrokiem z dnia 31 grudnia 2008 r. Lietuvos apeliacinis teismas uwzględnił to żądanie i orzekł tytułem środków tymczasowych i zabezpieczających o ustanowieniu zabezpieczającego zajęcia nieruchomości i ruchomości oraz praw majątkowych należących do Air Baltic i do Starptautiskā lidosta Rīga, do wysokości kwoty 199 830 000 LTL (litów litewskich), czyli 40 765 320 LVL (łatów łotewskich) (58 020 666,10 EUR).
- 17 Postanowieniem z dnia 19 stycznia 2012 r. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (sąd rejonowy dla dzielnicy Vidzeme miasta Ryga, Łotwa) postanowił o uznaniu i wykonaniu na Łotwie tego wyroku w części dotyczącej zabezpieczającego zajęcia nieruchomości i ruchomości oraz praw majątkowych należących do Air Baltic i do Starptautiskā lidosta Rīga. Wniosek flyLAL o zabezpieczenie wykonania wspomnianego wyroku został oddalony. W postępowaniu apelacyjnym Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija (izba cywilna sądu apelacyjnego w Rydze, Łotwa) postanowił o utrzymaniu tego orzeczenia w mocy.
- 18 Wniesiono skargę na postanowienie Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija do sądu odsyłającego. Starptautiskā lidosta Rīga i Air Baltic utrzymują, że uznanie i wykonanie wyroku Lietuvos apeliacinis teismas z dnia 31 grudnia 2008 r. są sprzeczne zarówno z zasadami międzynarodowego prawa publicznego, dotyczącymi immunitetu sądowego, jak i z rozporządzeniem nr 44/2001. Twierdzą one, że niniejsza sprawa nie wchodzi w zakres stosowania tego rozporządzenia. Ponieważ spór odnosi się do opłat lotniskowych ustanowionych normami prawa krajowego, nie dotyczy on spraw cywilnych i handlowych w rozumieniu wspomnianego rozporządzenia. Wyrok ten nie powinien być ani uznany, ani wykonany na Łotwie. W odpowiedzi flyLAL uważa, że jej pozew ma charakter cywilny, ponieważ ma na celu uzyskanie odszkodowania za szkodę wynikającą z naruszenia art. 81 WE i 82 WE.
- 19 Ze względu na charakter przepisów określających poziom opłat lotniskowych i obniżek tych opłat sąd odsyłający ma wątpliwości w pierwszej kolejności co do tego, czy zawisła przed nim sprawa jest sprawą cywilną, czy handlową w rozumieniu art. 1 rozporządzenia nr 44/2001. Przez powołanie się na rozstrzygnięcie przyjęte w wyroku St. Paul Dairy (C-104/03, EU:C:2005:255), sąd ten stoi bowiem na stanowisku, że orzeczenie zarządzające środki tymczasowe i zabezpieczające może być uznane na podstawie tego rozporządzenia tylko wtedy, gdy sprawa, w której występuje się o ustanowienie tych środków, jest sprawą cywilną lub handlową w rozumieniu wspomnianego rozporządzenia.
- 20 Gdyby Sąd uznał, że postępowanie główne wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001, pojawiłaby się następnie kwestia wyłącznej właściwości. Artykuł 22 pkt 2 wspomnianego rozporządzenia przewiduje taką zasadę dotyczącą jurysdykcji w sprawach, których przedmiotem jest ważność decyzji organów spółki lub osoby prawnej na rzecz sądów tego państwa członkowskiego, na którego terytorium spółka lub osoba prawna ma swoją siedzibę. Obniżka opłat lotniskowych została zaś zastosowana w drodze decyzji podjętych przez organy spółek handlowych. Istnieje zatem z jednej strony niepewność związana z jurysdykcją litewskich sądów. Z drugiej strony, ponieważ art. 35 ust. 1 tego rozporządzenia wprowadza zakaz uznawania orzeczeń, jeżeli są one niezgodne z wymogami przepisów o jurysdykcji wyłącznej, sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy należy zbadać tę kwestię.
- 21 Na koniec art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi, że orzeczenia nie uznaje się, jeżeli uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym (ordre public) wezwanego państwa członkowskiego. I tak, po pierwsze, żądana kwota jest duża, przy czym w wyroku Lietuvos apeliacinis teismas z dnia 31 grudnia 2008 r. nie przedstawiono informacji dotyczących sposobu obliczenia przedmiotowych kwot. Po drugie, pozew został wniesiony przeciwko spółkom handlowym, w których państwo jest właścicielem udziałów. Ponieważ flyLAL jest w likwidacji w przypadku oddalenia pozwu co do jego istoty, Starptautiskā lidosta Rīga, Air Baltic i Republika Łotewska nie mają żadnej możliwości uzyskania odszkodowania za szkody poniesione przez siebie w wyniku zastosowania środków tymczasowych i zabezpieczających zarządzonych tym wyrokiem. W takich okolicznościach pojawiłyby się zatem wątpliwości co do zgodności uznania wspomnianego wyroku z porządkiem publicznym państwa, w którym wnosi się o jego uznanie w rozumieniu wspomnianego przepisu.

22 W tych okolicznościach Augstākās Tiesas Senāts postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy należy uznać za sprawę z dziedziny cywilnej lub handlowej w rozumieniu rozporządzenia [nr 44/2001] sprawę, w której wnosi się o przyznanie odszkodowania z tytułu szkód oraz o uznanie za bezprawne zachowania pozwanych polegającego na bezprawnym porozumieniu i nadużyciu pozycji dominującej, opartego na stosowaniu powszechnych aktów normatywnych innego państwa członkowskiego, z uwagi na to, że bezprawne porozumienia są nieważne z chwilą ich zawarcia, oraz na to, że z kolei wydanie przepisu jest aktem państwa w dziedzinie prawa publicznego (*acta iure imperii*), do którego mają zastosowanie przepisy międzynarodowego prawa publicznego dotyczące immunitetu sądowego państwa przed sądami innych państw?
- 2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze (sprawa jest sprawą z dziedziny prawa cywilnego lub handlowego w rozumieniu rozporządzenia [nr 44/2001]), czy należy uznać, że sprawa o odszkodowanie jest sprawą z dziedziny ważności decyzji organów spółek w rozumieniu art. 22 [pkt] 2 rozporządzenia, co pozwala na nieuznanie orzeczenia na podstawie art. 35 ust. 1 rozporządzenia?
- 3) Jeżeli przedmiot pozwu w postępowaniu o odszkodowanie należy do zakresu stosowania art. 22 [pkt] 2 rozporządzenia [nr 44/2001] [...], to czy sąd państwa członkowskiego, w którym wnosi się o uznanie, ma obowiązek zbadania, czy zostały spełnione okoliczności wymienione w art. 35 ust. 1 rozporządzenia w związku z uznaniem orzeczenia, w którym postanawia się o ustanowieniu [...] środków [tymczasowych i] zabezpieczających?
- 4) Czy można rozumieć klauzulę porządku publicznego zawartą w art. 34 [pkt] 1 rozporządzenia [nr 44/2001] w ten sposób, że uznanie wyroku, w którym postanawia się o przyjęciu [...] środków [tymczasowych i] zabezpieczających, jest sprzeczne z porządkiem publicznym danego państwa członkowskiego, jeżeli, po pierwsze, zasadniczą podstawą dla ustanowienia [...] środków [tymczasowych i] zabezpieczających jest znaczna wysokość dochodzonej kwoty, przy czym nie dokonano jej rzeczowego i uzasadnionego obliczenia, oraz po drugie, jeżeli uznanie i wykonanie rzeczowego orzeczenia mogłoby wyrządzić szkodę stronom pozwany, której powódka będąca spółką w upadłości nie mogłaby naprawić w przypadku oddalenia powództwa w postępowaniu o odszkodowanie, co mogłoby mieć wpływ na interesy gospodarcze państwa, w którym wnosi się o uznanie, a w konsekwencji stanowiłoby zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, tym bardziej że Republika Łotewska jest właścicielem 100% akcji w [Starptautiskā] Lidosta Rīga i 52,6% akcji w [...] Air Baltic [...]?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 23 Przez swe pierwsze pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o uzyskanie odszkodowania za szkodę wynikającą z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji Unii, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, jest objęte pojęciem „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu tego przepisu i wchodzi w związku z tym w zakres stosowania tego rozporządzenia.
- 24 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w celu zapewnienia w najszerszym możliwym zakresie równości i jednolitości praw i obowiązków wynikających z rozporządzenia nr 44/2001 dla państw członkowskich i zainteresowanych osób nie należy dokonywać wykładni pojęcia „spraw cywilnych i handlowych” poprzez proste odesłanie do prawa krajowego jednego z tych państw. Pojęcie to należy traktować jako pojęcie autonomiczne,

- którego wykładni trzeba dokonywać w oparciu z jednej strony o cele i systematykę tego rozporządzenia, a z drugiej o zasady ogólne wynikające z całokształtu systemów prawa krajowego (zob. podobnie wyroki: *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo; *Cartier parfums-lunettes* i *Axa Corporate Solutions Assurance*, C-1/13, EU:C:2014:109, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo; a także *Hi Hotel HCF*, C-387/12, EU:C:2014:215, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 25 Następnie, ponieważ rozporządzenie nr 44/2001 zastępuje obecnie w stosunkach między państwami członkowskimi konwencję brukselską, dokonana przez Trybunał wykładnia postanowień tej konwencji pozostaje aktualna dla przepisów tego rozporządzenia, kiedy przepisy tych aktów można uznać za równoważne (zob. podobnie wyroki: *Sunico i in.*, C-49/12, EU:C:2013:545, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo; a także wyrok *Brogstetter*, C-548/12, EU:C:2014:148, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 26 Zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001 jest, podobnie jak w przypadku konwencji brukselskiej, ograniczony do pojęcia spraw cywilnych i handlowych. W celu ustalenia, czy dana sprawa wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia nr 44/2001, należy zbadać elementy, które charakteryzują stosunek prawny między stronami sporu lub przedmiot tego sporu (zob. podobnie wyroki: *Sapir i in.*, C-645/11, EU:C:2013:228, pkt 32, 34 i przytoczone tam orzecznictwo; a także *Sunico i in.*, EU:C:2013:545, pkt 33, 35 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 Z art. 5 pkt 3 i 4 rozporządzenia nr 44/2001 wynika, że zasadniczo powództwa o uzyskanie odszkodowania są objęte zakresem spraw cywilnych i handlowych, a zatem wchodzi w zakres stosowania tego rozporządzenia. Jak przypomniano w motywie 7 wspomnianego rozporządzenia, jego przedmiotowy zakres powinien rozciągać się, pomijawszy kilka dokładnie określonych dziedzin prawa, na zasadniczą część prawa cywilnego i handlowego. Wyłączenia z zakresu stosowania rozporządzenia nr 44/2001 stanowią wyjątki, które, jak wszelkie wyjątki i w świetle celu wspomnianego rozporządzenia, czyli utrzymania i dalszego rozwoju obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, poprzez wspieranie swobodnego przepływu orzeczeń, powinny być interpretowane w sposób ścisły.
- 28 Powództwo wniesione przez flyLAL ma na celu naprawienie szkody związanej z zarzucanym naruszeniem prawa konkurencji. Powództwo to wchodzi zatem w zakres prawa w odniesieniu do odpowiedzialności cywilnej z tytułu czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego (zob. analogicznie wyrok *Sunico i in.*, EU:C:2013:545, pkt 37).
- 29 W rezultacie powództwo takie, jak będące przedmiotem postępowania głównego, mające na celu naprawienie szkody wynikającej z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji, ma charakter cywilny i handlowy.
- 30 Niewątpliwie Trybunał uznał, że chociaż pewne spory między organem władzy publicznej a podmiotem prawa prywatnego mogą być objęte zakresem pojęcia spraw cywilnych i handlowych, to inaczej jest w sytuacji, gdy organ władzy publicznej wykonuje swoje władztwo publiczne (wyroki: *Sapir i in.*, EU:C:2013:228, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo; a także *Sunico i in.*, EU:C:2013:545, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Wykonywanie prerogatyw publicznych jednej ze stron sporu, z uwagi na wykonywanie przez nią uprawnień wychodzących poza zakres powszechnych zasad prawnych obowiązujących w stosunkach między jednostkami wyklucza taki spór z zakresu pojęcia spraw cywilnych i handlowych w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 (zob. podobnie wyrok *Apostolides*, EU:C:2009:271, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 32 W odniesieniu zatem do opłat trasowych Trybunał uznał, że kontrola i nadzór nad przestrzenią powietrzną są działaniami z tytułu pierwotnych zadań publiczno-prawnych, które to działania wymagają w celu ich realizacji wykonywania takich uprawnień (zob. podobnie wyrok SAT Fluggesellschaft, C-364/92, EU:C:1994:7, pkt 28).
- 33 Trybunał orzekł już jednak, że udostępnienie urządzeń lotniskowych pod warunkiem uiszczenia opłaty stanowi działalność o charakterze gospodarczym (zob. podobnie wyroki: Aéroports de Paris/Komisja, C-82/01 P, EU:C:2002:617, pkt 78; a także Mitteldeutsche Flughafen i Flughafen Leipzig/Komisja, C-288/11 P, EU:C:2012:821, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo). W rezultacie taki stosunek prawny należy do zakresu spraw cywilnych i handlowych.
- 34 W okolicznościach takich jak będące przedmiotem postępowania głównego taki wniosek nie stoi w sprzeczności ani z faktem, że zarzucane naruszenia prawa konkurencji wynikają z łotewskich przepisów prawnych, ani z faktu posiadania przez państwo 100% względnie 52,6% kapitału pozwanych w postępowaniu głównym.
- 35 W pierwszej kolejności nie ma znaczenia dla sprawy, że Starptautiskā lidosta Rīga w odniesieniu do ustalania stawek opłat lotniskowych i do przyznawania obniżek podlega ustawowym wymogom Republiki Łotewskiej, które mają walor powszechnego obowiązywania. Okoliczność ta dotyczy przeciwnie stosunku prawnego pomiędzy tym państwem członkowskim a Starptautiskā lidosta Rīga i nie ma wpływu na stosunek prawny pomiędzy Starptautiskā lidosta Rīga a spółkami lotniczymi korzystającymi z jej usług.
- 36 Jak podniosła rzecznik generalna w pkt 61 opinii, niestosowanie przepisów prawa krajowego będących przedmiotem postępowania głównego nie jest bezpośrednim następstwem powództwa odszkodowawczego, lecz stanowi co najwyżej pośrednie następstwo wynikające z kontroli w drodze wyjątku.
- 37 Po drugie, państwo łotewskie nie jest stroną w postępowaniu głównym i samo twierdzenie, że jest właścicielem udziałów we wspomnianych podmiotach nie stanowi okoliczności równoważnej z okolicznością, w jakiej wspomniane państwo członkowskie wykonywało prerogatywy władzy publicznej. Takie twierdzenie ma tym bardziej zastosowanie, jeśli te podmioty, należące w przeważającej części lub wyłącznie do wspomnianego państwa, zachowują się jak dowolny podmiot gospodarczy, bez względu na to, czy chodzi o osobę fizyczną lub prawną, działający na określonym rynku. W taki sposób sformułowane żądania nie zostały skierowane przeciwko zachowaniom ani procedurom zakładającym wykonywanie prerogatyw publicznych przez jedną ze stron sporu, ale przeciwko działaniom osób fizycznych (zob. podobnie wyrok Apostolides, EU:C:2009:271, pkt 45).
- 38 Jak wynika z całości powyższych rozważań, na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, iż art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o uzyskanie odszkodowania za szkodę wynikającą z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji Unii, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, jest objęte pojęciem „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu tego przepisu i wchodzi w związku z tym w zakres stosowania tego rozporządzenia.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

- 39 Przez swe pytania drugie i trzecie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 22 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o uzyskanie odszkodowania za szkodę wynikającą z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji Unii, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, należy uznać za sprawę z dziedziny ważności decyzji organów spółek w rozumieniu tego przepisu. W przypadku odpowiedzi twierdzącej sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy, jeżeli postępowanie główne zostanie

przeprowadzone przed innym sądem niż sąd właściwy zgodnie z art. 22 pkt 2, to czy ten przepis w związku z art. 35 wspomnianego rozporządzenia jest w sprzeczności z uznaniem orzeczenia tego innego sądu zarządzającego przyjęcie tymczasowych środków tymczasowych i zabezpieczających.

- 40 Jeśli chodzi o art. 22 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, Trybunał miał już orzec, że wykładni tego artykułu należy dokonywać w ten sposób, że jego zakres stosowania obejmuje jedynie spory, w których strona podważa ważność decyzji organu spółki w świetle właściwego prawa spółek lub postanowień statutu regulujących działalność jej organów (wyrok Hassett i Doherty, C-372/07, EU:C:2008:534, pkt 26).
- 41 Jak wynika z odpowiedzi przedstawionej na pytanie pierwsze, przedmiot pod względem merytorycznym postępowania głównego dotyczy żądania naprawienia szkody wynikającej z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji Unii Europejskiej, a nie ważności, nieważności lub rozwiązania spółki lub osoby prawnej albo ważności decyzji ich organów w rozumieniu art. 22 pkt 2 wspomnianego rozporządzenia.
- 42 Na część pierwszą pytań drugiego i trzeciego należy zatem odpowiedzieć w ten sposób, że art. 22 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o uzyskanie odszkodowania za szkodę wynikającą z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji Unii, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, nie stanowi sprawy z dziedziny ważności decyzji organów spółek w rozumieniu tego przepisu.
- 43 W świetle odpowiedzi udzielonej na część pierwszą pytań drugiego i trzeciego, nie jest konieczne udzielanie odpowiedzi na drugą część tych pytań dotyczącą art. 35 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia.

W przedmiocie pytania czwartego

- 44 Przez swe pytanie czwarte sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy wykładni art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy dokonywać w ten sposób, że brak uzasadnienia ustalenia wysokości kwot, których dotyczą środki tymczasowe i zabezpieczające zastosowane w drodze orzeczenia, o którego uznanie i wykonanie się zwrócono, lub powołanie się na poważne skutki gospodarcze stanowią podstawy wskazujące na naruszenie porządku publicznego wezwanego państwa członkowskiego pozwalające na odmowę uznania i wykonania w tym państwie członkowskim takiego orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim.
- 45 Należy bowiem w pierwszej kolejności zauważyć, że jak wynika z motywów 16 i 17 rozporządzenia nr 44/2001, przewidziany przez to rozporządzenie system uznawania i wykonywania orzeczeń opiera się na wzajemnym zaufaniu do wymiaru sprawiedliwości w ramach Unii. Zaufanie takie wymaga, aby orzeczenia sądowe wydawane w jednym państwie członkowskim były nie tylko w pełni uznawane w innym państwie członkowskim, lecz również, aby postępowanie o stwierdzenie wykonalności orzeczenia wydanego w tym ostatnim państwie przebiegało szybko i skutecznie. Postępowanie takie, zgodnie z motywem 17 tego rozporządzenia, powinno obejmować jedynie zwykłe formalne sprawdzenie dokumentów wymaganych w celu nadania wykonalności w wezwanym państwie członkowskim (zob. podobnie wyrok Prism Investments, C-139/10, EU:C:2011:653, pkt 27, 28).
- 46 Następnie zgodnie z art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 orzeczenia nie uznaje się, jeżeli uznanie byłoby oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym wezwanego państwa członkowskiego. Podstawy zaskarżenia, które można powołać, są wyraźnie wymienione w art. 34 i 35 rozporządzenia nr 44/2001, do którego odsyła art. 45 tego rozporządzenia. Wykaz ten, którego elementy zgodnie z utrwalonym orzecznictwem należy interpretować zawężająco, ma charakter wyczerpujący (zob. podobnie wyroki: Apostolides, EU:C:2009:271, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo; a także wyrok Prism Investments, EU:C:2011:653, pkt 33).

- 47 Na koniec z utrwalonego orzecznictwa wynika, że o ile na mocy zastrzeżenia zawartego w art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 państwa członkowskie mają, co do zasady, swobodę określania wymogów swojego porządku publicznego zgodnie z własnymi koncepcjami krajowymi, o tyle wyznaczenie granic tego pojęcia następuje w drodze wykładni tego rozporządzenia. W rezultacie, o ile do Trybunału nie należy ustalanie, jakie elementy obejmuje pojęcie porządku publicznego państwa członkowskiego, o tyle należy do niego jednak kontrolowanie, w jakich granicach sąd państwa członkowskiego może powoływać się na to pojęcie, gdy odmawia uznania orzeczenia wydanego przez sąd innego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyroki: Krombach, C-7/98, EU:C:2000:164, pkt 22, 23; a także Renault, C-38/98, EU:C:2000:225, pkt 27, 28).
- 48 W tym względzie poprzez wprowadzenie zakazu kontroli merytorycznej orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim, art. 36 i art. 45 ust. 2 rozporządzenia nr 44/2001 stoją na przeszkodzie temu, by sąd państwa wezwanego odmówił uznania lub wykonania tego orzeczenia jedynie z powodu istnienia różnicy między normą prawną zastosowaną przez sąd państwa pochodzenia a normą, jaką zastosowałby sąd państwa wezwanego, gdyby to on orzekał w sprawie. Sądowi państwa wezwanego nie wolno także badać prawidłowości oceny prawnej ani oceny stanu faktycznego dokonanej przez sąd państwa pochodzenia (zob. wyrok Apostolides, EU:C:2009:271, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 49 Powoływanie się na klauzulę porządku publicznego zawartą w art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 jest zatem dopuszczalne jedynie w przypadku, gdy uznanie lub wykonanie orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim naruszałoby w sposób niedopuszczalny porządek prawny państwa wezwanego, ponieważ naruszałoby jedną z zasad podstawowych. Zakaz kontroli merytorycznej orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim będzie zatem przestrzegany, jeżeli naruszenie będzie stanowić oczywiste naruszenie normy prawnej uważanej za zasadniczą dla porządku prawnego państwa członkowskiego wezwanego lub prawa uznanego za podstawowe w tym porządku prawnym (zob. wyrok Apostolides, EU:C:2009:271, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 50 W niniejszej sprawie sąd odsyłający zastanawia się z jednej strony nad konsekwencjami, jakie należałoby wyciągnąć z braku uzasadnienia sposobu ustalenia kwoty, której dotyczą środki tymczasowe i zabezpieczające zarządzone w drodze orzeczenia, o którego uznanie i wykonanie się zwrócono, a z drugiej strony nad skutkami związanymi z wysokością tych kwot.
- 51 Jeżeli chodzi w pierwszej kolejności o brak uzasadnienia, Trybunał orzekł, że z poszanowania prawa do sprawiedliwego procesu wynika wymóg, wedle którego każde orzeczenie sądu powinno być uzasadnione, aby umożliwić pozwanemu zrozumienie względów, z jakich wydano przeciwko niemu wyrok, oraz wniesienie odpowiednio i skutecznie środka zaskarżenia od owego orzeczenia (wyrok Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 52 Należy stwierdzić, że zakres obowiązku uzasadnienia może być różny w zależności od charakteru danego orzeczenia sądowego i powinien być badany w odniesieniu do postępowania rozpatrywanego całościowo i przy uwzględnieniu wszystkich istotnych okoliczności, uwzględniając gwarancje procesowe związane z tym orzeczeniem, w celu dokonania oceny, czy gwarancje te zapewniają zainteresowanym osobom możliwość wniesienia odpowiednio i skutecznie środka zaskarżenia od owego orzeczenia (zob. podobnie wyrok Trade Agency, EU:C:2012:531, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 53 W niniejszej sprawie z wszystkich informacji, którymi dysponuje Trybunał, wynika, z jednej strony, że istnieją okoliczności uzasadniające, ponieważ jest możliwe podążanie za etapami procesu rozumowania, które doprowadziło do ustalenia wysokości przedmiotowych kwot. Z drugiej strony zainteresowane strony miały możliwość zaskarżenia takiego orzeczenia i skorzystały one z tej możliwości.

- 54 Dlatego też elementarne zasady rzetelności postępowania zostały zachowane, a zatem nie można uznać, że miało miejsce naruszenie porządku publicznego.
- 55 Po drugie, jeśli chodzi o konsekwencje powiązane z wysokością kwot, których dotyczą środki tymczasowe i zabezpieczające zarządzone w drodze orzeczenia, o którego uznanie się zwrócono, należy podkreślić, jak przypomniano w pkt 49 niniejszego wyroku, że pojęcie porządku publicznego ma na celu zapobieżenie oczywistemu naruszeniu normy prawnej uważanej za zasadniczą dla porządku prawnego państwa wezwanego lub prawa uznanego za podstawowe w tym porządku prawnym.
- 56 Jak zaznaczył rzecznik generalny w pkt 84 i 85 opinii, koncepcja „porządku publicznego (ordre public)” w rozumieniu art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 zmierza do ochrony interesów prawnych zawartych w normie prawnej, a nie interesów czysto gospodarczych. Ma to zastosowanie również wtedy, gdy, jak przypomniano w pkt 37 niniejszego wyroku, organ publiczny zachowuje się jak podmiot gospodarczy, w niniejszej sprawie jak właściciel udziałów i jest narażony na poniesienie określonych strat.
- 57 Z jednej strony z uwag przedłożonych Trybunałowi wynika, że konsekwencje finansowe powiązane z wysokością możliwych strat były już przedmiotem rozważań przed sądami litewskimi. Z drugiej strony, jak podkreśla Komisja Europejska, środki tymczasowe i zabezpieczające będące przedmiotem postępowania głównego polegają nie na wypłacie danej kwoty, lecz wyłącznie na nadzorowaniu składników majątku pozwanych w postępowaniu głównym.
- 58 Należy zatem uznać, że samo powołanie się na poważne skutki gospodarcze nie stanowi naruszenia porządku publicznego wezwanego państwa członkowskiego w rozumieniu art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.
- 59 Z całości powyższych rozważań wynika, że art. 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, iż ani sposób ustalenia wysokości kwot, których dotyczą środki tymczasowe i zabezpieczające zarządzone w drodze orzeczenia, o którego uznanie i wykonanie się zwrócono, w sytuacji gdy jest możliwe podążanie za etapami procesu rozumowania, które doprowadziło do ustalenia wysokości przedmiotowych kwot, mimo że przysługiwały środki odwoławcze i skorzystano z nich w celu zaskarżenia takiego sposobu obliczenia, ani samo powołanie się na poważne skutki gospodarcze nie stanowią podstaw wskazujących na naruszenie porządku publicznego wezwanego państwa członkowskiego pozwalających na odmowę uznania i wykonania w tym państwie członkowskim takiego orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim.

W przedmiocie kosztów

- 60 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 1 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, należy interpretować w ten sposób, że powództwo o uzyskanie odszkodowania za szkodę wynikającą z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji Unii, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, jest objęte pojęciem „spraw cywilnych i handlowych” w rozumieniu tego przepisu i wchodzi w związku z tym w zakres stosowania tego rozporządzenia.**

- 2) **Artykuł 22 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że powództwo o uzyskanie odszkodowania za szkodę wynikającą z zarzucanego naruszenia prawa konkurencji Unii, takie jak będące przedmiotem postępowania głównego, nie stanowi sprawy z dziedziny ważności decyzji organów spółek w rozumieniu tego przepisu.**
- 3) **Artykuł 34 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że ani sposób ustalenia wysokości kwot, których dotyczą środki tymczasowe i zabezpieczające zarządzone w drodze orzeczenia, o którego uznanie i wykonanie się zwrócono, w sytuacji gdy jest możliwe podążanie za etapami procesu rozumowania, które doprowadziło do ustalenia wysokości przedmiotowych kwot, i przysługiwały środki odwoławcze oraz skorzystano z nich w celu zaskarżenia takiego sposobu obliczenia, ani samo powołanie się na poważne skutki gospodarcze nie stanowią podstaw wskazujących na naruszenie porządku publicznego wezwanego państwa członkowskiego pozwalających na odmowę uznania i wykonania w tym państwie członkowskim takiego orzeczenia wydanego w innym państwie członkowskim.**

Podpisy